

جلسه ۴۴

صورت‌مشرح مجلس یوم شنبه ۴۹

ذیحجه الحرام سنه ۱۳۳۹

مطابق ۱۱ سنبله ۱۳۰۰

مجلس یکساعت ونیم قبل از ظهر در تحت ریاست آقای مؤتمن‌الملک تشکیل گردید .

آقای آصف‌الممالک صورت‌مجلس یوم پنجشنبه بیست و هفتم ذی‌حجه را قرائت نمودند .

رئیس — شاهزاده نصرالدوله مریض هستند اشتباهاً در صورت‌مجلس غایب بدون اجازه نوشته شده است : اعتراضی راجع بصورت‌مجلس است ؟ (اظهاری نشد) صورت‌مجلس تصویب گردید : دستور امروز رسیدگی باعتبارنامه آقایان صدرائی و نظام‌الدوله :

تعیین شعبات : بقیه نطق آقای حاج آقا : تعیین کمیسیونها در خارج : از اعضای کمیسیون تحقیق انتخابات آذربایجان که آقایان معین فرموده بودند فقط یک نفر اکثریت پیدا کرده که آقای مشیرالدوله هستند مابقی اکثریت نداشتند باید تجدید انتخاب شود در موقعیکه سایر کمیسیونها را انتخاب می‌فرمایند برای پنج نفر دیگر هم باید رأی بدهند .

فهییم‌الملک — پس از آقای مشیرالدوله آقایانیکه بالنسبه اکثریت داشته اند خوب است اسامیشان قرائت شود .

رئیس — رکن‌الملک ۲۳ رأی تدین ۲۱ رأی سلیمان میرزا ۱۸ رأی : بیان‌الدوله ۱۹ رأی : مدرس ۱۴ رأی : آصف‌الممالک ۲۰ رأی : مساوات ۱۸ رأی .

رئیس — میفرمائید دوباره قرائت شود؟ (گفته شد خیر) راپورت شعبه دوم راجع با آقای صدرائی مورد بحث است : آقای محمد هاشم میرزا مخالف بودند؟

محمد هاشم میرزا — خیر آقای حاج شیخ اسدالله مخالف بودند .

رئیس — آقای حاج شیخ اسدالله . (اجازه نطق)

حاج شیخ اسدالله — اگر چه زمینه و نظریات اکثریت مجلس اجمالاً در دست هست و نسبت باعتبار نامه‌های دیگر که بنده بعضی عرایض کرده‌ام مطلب بر بنده روشن گردیده و نظریات آقایان معلوم شد ولی بر حسب تکلیف بنده لازم میدانم نظریات خودم را بعرض نمایندگان محترم برسانم بعضی از آقایان دوستان و رفقا بنده را نصیحت کردند (و بایشان حق میدهم) میفرمودند با اینکه اکثریت مجلس با شما موافقت نمیکند لذا تعقیب کردن نظریات خودتان در مجلس لزومی ندارد ولی بنده بر حسب تکلیف مجبورم عرایض خودم را بعرض برسانم اگر چه اکثریت مجلس بانظریات بنده موافقت نکنند مع هذا امیدوارم که در عرایض خودم هم از شرایط ادب و نزاکت خارج نشوم ، راجع بانتخابات دماوند راپورتی از شعبه داده شده اگر چه راپورت شعبه یک راپورت منظم و خوبی بنشر میآید اما آقایانیکه در طهران بوده‌اند و کاملاً از جریان انتخابات دماوند در آن موقع اطلاع داشته‌اند تصور میکنم عرایض بنده را تصدیق کنند که انتخابات دماوند صاف و ساد و طبیعی نبوده در موقعیکه انتخابات دماوند شروع شد در تحت یک تأثیرات و یک نفوذهای خارج از قانون بعمل آمده و اهالی دماوند مکرر شکایت و تظلم و داد و فریاد کردند و ابدأ جوابی

و چون سال دوازده ماه است در هر سال چهار دفعه شعبات تجدید بشود ولی چون اینطور نبود و چندماه از سال گذشته مجلس منعقد شد قهراً این ترتیب بهم میخورد (گفته شد صحیح است) حالا اگر آقایان نظری در این باب داشته باشند ممکن است روزشنبه اظهار بفرمایند آنوقت هر طوری که مجلس رأی داده همانطور رفتار خواهد شد .

آقای آقاسیدفاضل — اجازه نطق .

رئیس — بفرمائید .

آقاسیدفاضل — بنده خواستم خاطر آقایان نمایندگان را از تعطیل مالبه مسبوق کنم از قراری که معلوم است چند روز است روسا و مدیران وزارت مالبه کناره جوئی اختیار کرده‌اند و چون اصلاحات وزارت مالبه اصل نظر ماست و تعطیل آن وزارتخانه مفاسد فوق‌العاده دارد خوب است از مقام ریاست اقدامی بشود اگر چه بطوریکه اطلاع دارم از مقام ریاست وزراء دستور العمل داده شده است که تا پنجشنبه که امروز است چنانچه مدیران حال تعطیل را خاتمه ندهند اقداماتی خواهد شد و بسا هست که در این موضوع تغییراتی بشود این است که از مقام ریاست خواهشمندم بهیئت دولت تذکر بدهند که زودتر باین تعطیل و گروخاتمه بدهند .

رئیس — بنده از تذکر این نوع مسائل بهیئت دولت خیلی معذرت می‌خواهم اگر سؤال یا استیضاح دارید هر وقت بخواهید بهیئت دولت احضار میشوند سؤال فرمائید .

آقاسیدفاضل — اجازه میفرمائید .

رئیس — بفرمائید .

آقاسیدفاضل — چون سابقه داشت و همینطور تقاضاهای دیگری از مقام ریاست شده و تکفل فرموده اند که بهیئت دولت یادآوری کنند بنده هم من باب سابقه این امر را پیشنهاد کردم

سردار معظم خراسانی — بنده اعتراض دارم و تصور میکنم که همچو سابقه در مجلس نبوده است که در خصوص زندگانی و امور داخلی ادارات از رئیس مجلس تقاضا شده باشد که ایشان مداخله کنند و اگر تقاضائی شده است که یکی دو مرتبه آنرا بنده کرده‌ام راجع بموادی بوده است که مربوط بقانون اساسی مملکت بوده باینجهت خواهش کردم که آقای رئیس مداخله کرده و بهیئت دولت تذکر بدهند .

آقاسیدفاضل — اجازه میفرمائید .

رئیس — بفرمائید .

آقاسیدفاضل — آن مطالب هم در اهمیت باگردد مالبه چندان فرقی ندارد زیرا این موضوع اگر جلوگیری نشود مفاسد فوق‌العاده ایجاد خواهد کرد

آقای سید یعقوب — بنده اجازه میخواهم .

رئیس — بفرمائید .

آقاسید یعقوب — خیلی خوش می‌دانم که این مدیران چند روزی هم نباشند شاید بتوانند یک جمعی از آنها را انتخاب کنند خوب است آقاسید فاضل دلسوزی بحال یکعمده سارق نمایند .

رئیس — جلسه روزشنبه سه ساعت قبل از ظهر خواهد بود .

مجلس نیمساعت بعد از ظهر ختم شد

قریب هزار نفر از اهالی دماوند و توابع که عموماً علماء و خوانین و تجار دماوند در حاشیه آن چلوار اولاً هویت صاحبان امضاء را تصدیق و ثانیاً صحت انتخابات را تصدیق نموده‌اند بانجمن نظارت مرکزی رسیده است انجمن پس از انقضای مدت قانونی و نرسیدن شکایات جدید و عدم حضور متشککین دوانجمن برای توضیح دادن و رسیدگی بشکایات آنها چون شکایات مزبوره مدرکی نداشته ترتیب اثر بآنها نداده و کلیه اوراق شکایاتی و رضایته را ضمیمه صورت‌مجلس قرار داده و اعتبار نامه باسم آقای صدرائی صادر و خاتمه انتخابات را اعلان نموده است

شعبه دوم بشکایات واصله بانجمن و شکایات دیگری که بوزارت داخله و مجلس رسیده است رسیدگی نموده و برای استحضار خاطر نمایندگان محترم اظهار میدارد که اولاً متشککین بوزارت داخله و مجلس شورایی همان متشککین بانجمن بوده و شکایات آنها هم همان شکایات بانجمن است . ثانیاً شکایات واصله مدرک مثبتی نداشته بعلاوه موافق اسناد موجوده در دوسبه انتخابات اساس آن شکایات مبنی بر القات و تحریکات داوطلبان و کالت و اتباع آنها بوده است . لهذا شعبه دوم ترتیب اثری بآنها نداده در صورتی که اوراق رضایت زیادی هم بوزارت داخله و مجلس رسیده است (و جریان انتخابات دماوند و فیروز کوه را موافق قانون دانسته و صحت انتخاب آقای صدرائی را از حوزه انتخابیه مزبور تصدیق مینماید .

رئیس — نسبت باین راپورت مخالفی نیست؟

حاج شیخ اسدالله — بنده مخالفم .

رئیس — میماند برای جلسه دیگر راپورت راجع با آقای نظام‌الدوله که مخالف داشت طبع و توزیع شده چون حاضر است اگر مخالفی نباشد جزء دسته بشود (گفته شد وقت گذشته است)

رئیس — چون بعضی از آقایان مخالف هستند بماتد برای جلسه بعد جلسه آتیبه روز شنبه بیست و نهم ۳ ساعت قبل از ظهر خواهد بود .

(دستور آن از قرار ذیل است)

رسیدگی باعتبارنامه آقای صدرائی . نظام‌الدوله بقیه نطق آقای حاج آقا تجدید شعبات انتخاب کمیسیونها .

اگر برای انتخاب کمیسیونها باید تبادل نظر بین آقایان بشود امروز عصر تبادل نظر بفرمایند که نظر بفرمایند که برای روز شنبه صبح نظریاتشان حاضر باشند .

آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

رئیس — بفرمائید .

محمد هاشم میرزا — تجدید شعبات ۳ ماه یکمرتبه باید بشود هنوز ۳ ماه نشده .

رئیس — این شعبات که تعیین شده بود برای رسیدگی باعتبارنامه بوده بعد از آنکه اعتبارنامه‌ها رسیدگی شد بایستی شعبات تجدید شود بخصوص که بعضی اشخاص هاشم مشیر معظم و سلطان محمدخان که جزو شعبه بوده اند خارج شده‌اند بنا بر این ترتیبات شعب بهم می‌خورد اینکه در نظام‌نامه گفته شده شعبات هر سه ماه یکمرتبه باید تجدید شود برای این بوده است که تصور شده است همیشه اول سال مجلس دائر میشود

بآنها داده نشد بالاخره در یکی از جرائم که گویا روزنامه وطن بود اعلانی منتشر کردند باین مضمون که جهة اینکه دولت توجهی بر اریض ما نمیکند چیست از شهر طهران دماوند پنج شش فرسخ بیشتر نیست معلوم نیست چرا دولت وقت برای رسیدگی بشکایات بیچاره اهالی دماوند یک نفر مفتش بی غرض نفرستاد در صورتیکه در کابینه های بعد وقتیکه از يك مسافتهای بعیده مثل همدان و زنجان و مازندران وغیره شکایات میرسید دولت وقت برای کشف قضایا و حقایق مفتش مخصوص میفرستاد من کار باین قضیه ندارم که مفتش وقتی داخل در عملیات میشد چه عملی میکرد : آن مأمور تقصیر کرد یا نکرد در موقع خودش در نظر آقایان مکشوف خواهد شد ولی دولت وقت به تکلیف خود رفتار کرد اگر مأمور غفلت و مسامحه در وظیفه خود کرده باشد تقصیری بدولت وقت نیست ولی برعکس در موقع انتخابات دماوند هر چه تظلم کردند در جراید اعلان کردند اصلاً بر اریض آنها هیچ وقعی گذاشته نشد اگر چه بنده تمام اوراق شکایات دوسیه را کاملاً عجال نکردم که دقت و رسیدگی کنم ولی آنچه دیده ام این است که در عرایض خود بمجلس مینویسند که ما در موقع انتخابات هر چه تظلم کردیم بشکایات ما جوابی نرسید از قراریکه میگویند در موقع انتخابات در دماوند مأمور مالیه و مأمور ژاندارم که اسمش درست در نظر من نیست مطابق دستور بکوه داشته اند بایک فشار فوق العاده طاقت فرسائی شروع بعملیات کرده اند خیلی جای حیرت و تعجب است که دولت در نزدیکی گوش خودش که صدای فریاد دماوندی بگوشش میرسد و اگر بخواهد يك قدم بردارد میتواند تمام حقایق را کشف بکند بکلی قطع نظر میکنند و در کشف حقیقت و رسیدگی بر اریض متظلمین و متشکبان وارد نمیشود شکایات آنها دو فراز است یکی آنکه میگویند انتخابات آنجا مبنی بر تهدید بود و یکی آنکه میگویند مبنی بر تطمیع بوده است اما راجع به تهدید يك اوراق شکایات زیادی هست که مینویسند ما بقدری در فشار بودیم که در آن موقع قدرت تشکیک نداشتیم و اگر هر آینه بحکومت وقت تشکیک میکردیم مورد سخط و غضب و ضرب و شتم و حبس واقع میشدیم شکایات دیگر اینکه میگویند تطمیع هم بوده مثلاً میگویند مأمور ژاندارم می که در آنجا بوده و مأمور مالیه هم با او مساعدت میکرد حکومت وقت هم در آن موقع بر خلاف اراده و میل ژاندارم قدرت نداشته اظهاری بکند خلاصه آنها را برای اجرای مقاصدی که داشتند تطمیع کرده بودند که انتخابات را خاتمه دهند یکی از دلائلی که برای اثبات این مدعا دارند دوسیه است که در اداره حکومتی که الان هم آن دوسیه گویا موجودات بنده از آقایان نمایندگان تقاضا میکنم که با من مساعدت کنند و آن دوسیه را از اداره حکومتی بخواهند و ملاحظه کنند به بینند در آن دوسیه چیست میگویند در آن دوسیه يك چیزهایی است مثلاً صاحب منصبی آمده است در حکومت نظامی یعنی دو سه ماه قبل شکایات کرده که بمن وعده داده اند هفتصد و هشتصد تومان پول بدهند که این انتخابات را مطابق میل خودشان انجام بدهم و من هم آن خدمت خود را انجام داده ام ولی پول بمن نرسیده حکومت هم در کشف قضیه و رسیدگی وارد شده بالاخره در اداره حکومتی مبلغی (که درست نمیدانم چقدر بود) گرفته شده است و در مقابل این خدمت نا-

مشروعی که آن صاحب منصب ژاندارم بعمل آورده و حال انجام داده است باو داده شده یعنی بعد از آنکه جلساتی شده و کشفیاتی در آنجا بعمل آمده آنوقت وجه گرفته شده و باو داده شد يك همچو مطلب باین واضحتی که در اداره حکومتی دوسیه و سابقه داشته باشد نمیدانم شعبه چرا وارد در قضیه نشده و آن دوسیه را نخواست و قطع نظر کرده شاید آقای مخبر در جواب من بفرمایند که شعبه بی خبر بود و اطلاع از این قضیه نداشته بنده حالا شعبه و مخبر شعبه و مجلس شورای ملی و تمام آقایان نمایندگان خبر میدهم و عرض میکنم که این دوسیه موجود است از اداره حکومتی بخواهند اگر همچو دوسیه موجود باشد بنده که یکی از نمایندگان هستم نمیتوانم يك انتخابی را که باین واضحتی باین ترتیب جریان یافته تصدیق کنم زیاد بر این نمیخواهم از نزاکت خارج شده و تعقیب بکنم اگر چه عرایض دیگری داشتم لیکن نمیخواهم یعنی مقتضی نمیدانم آن عرایض را در اینجا بیان کنم بنابراین مذاکرات عرایض خود را خاتمه داده و گذار بوجدان نمایندگان محترم میکنم

رئیس - آقای تدین . (اجازه نطق)

تدین - همانطور که خود آقای حاج شیخ اسدالله اظهار کردند که (نمیخواهم از نزاکت خارج بشوم) و معذالك يك فرمایشاتی که مبنی بر اطلاعات شخصی خودشان بود کردند بنده هم کوشش میکنم که دست از طریق معمولی خود بردارم و از نزاکت خارج نشوم ولیکن برای اینکه خاطر نمایندگان محترم از جریان انتخابات دماوند کاملاً مسبوق شود لازم میدانم توضیحاتی بدهم و قبل از اینکه وارد در توضیحات بشوم راجع بفرمایشات ایشان مذاکراتی میکنم اولاً فرمودند اطلاعات خارجی باندازه ایست که در زمان انتخابات دماوند همه از جریان انتخابات مسبوق هستند این را تصدیق میفرمایند که شعبه فقط بدوسیه انتخابات باید رسیدگی کند و مدرک رأی شعبه همان دوسیه انتخابات است و اطلاعات خارجی خود را نمی تواند در دوسیه دخالت بدهد ، ثانیاً فرمودند دماوندی ها در روزنامه وطن شکایات کردند و کسی بداد آنها نرسید در این موضوع گویا ایشان کاملاً بتاریخ روزنامه ملاحظه نکرده اند آن شرحی که در روزنامه وطن نوشته شده چندین ماه بعد از خاتمه انتخابات دماوند است و در موقع انتخابات دماوند ابتدا اینطور اعلانی در روزنامه وطن درج نشده مضمون آن اعلان این است که (ما چندین مرتبه بانجمن شکایات کردیم و بعد بوزارت داخله شکایات کردیم ابتدا کسی گوش بر اریض ما نداد) این متشکبان همان متشکبان بانجمن هستند و همان کسانی هستند که اوراق شکایات آنها در دوسیه ضبط است در جواب آن اوراق شکایات بانجمن بآنها مینویسد در انجمن حاضر شوید و توضیحاتی که راجع باین مواد شکایات دارید بدهید تا حضوراً رسیدگی بشود در صورتیکه در اوراق شکایات خود تصریح میکنند که از قراریکه میشنوم در این انتخابات تهدید و تطمیع شده انجمن باین شکایات ترتیب اثر نداده برای اینکه آنها را احضار کرده و آنها از حضور استنکاف نموده اند بعد هم همین اشخاص به وزارت داخله و مجلس شکایات کرده اند در موقع انتخابات در همان هفته اول که انجمن برای اصفاء و رسیدگی بشکایات جلوس کرده هفت ورقه شکایات

رسیده که چهار ورقه اش متعلق بقریه مرانک است و سه ورقه از قراء اطراف مرانک و انجمن جواب داده است که بیائید و حاضر شوید تا رسیدگی شود و هیچکدام حاضر نشده اند غیر از این دیگر شکایات بهیچجا نرسید این راجع باین قسمت : و اما راجع بقسمت دیگر ایالت طهران بدون اینکه اهالی دماوند تقاضای مفتش بکنند شکایات بمرکز بنمایند قبل از خاتمه انتخابات دماوند یک نفر نماینده به آنجا فرستاده که هم نماینده باشد هم مفتش و آن مفتش يك راپورت هائی داده است که الان سوادش در دوسیه ضبط است اولاً مفتش ذیل صورت مجلس انتخابات را تصدیق و بعلاوه انجمن نظار و نایب الحکومه محل نیز مهر کرده اند ثانیاً راپورتی می دهند و از آن را راپورت کاملاً معلوم میشود که آن شکایات مأخذی نداشته و فقط از ناحیه اشخاصی بوده که میل داشته اند وکیل بشوند و نشده اند : يك راپورت صریحتری نیز هست که یک نفر از خوانین دماوند وارد بانجمن شده و در آنجا اعتراضاتی بانجمن کرده و مقصودش این بوده که انجمن را بهم بزنده برای اینکه این شخص (یعنی این خان دماوندی) طرفدار یک نفر از اشخاصی بوده که میخواسته وکیل بشود : راپورت دیگری از شخص دیگری هست که میگوید پنج شش نفر از طهران آمده بودند و برای انتخاب یک نفر شخص طهرانی مشغول عملیات شدند چون مأیوس شدند و آن شخص طهرانی وکیل نشد شروع بشکایاتی کرده اند که عین صورتش در اینجا ضبط است و کاملاً دلیل بر این است که این شکایات در تحت تأثیر وکالت طلبی بوده است و ابداً اثری ندارد : آقا میرزا علی تقی مرانکی که گویا سابق هم وکیل بوده است عریضه بر رئیس الوزرای وقت مینویسد که عین عریضه اش الان حاضر است می نویسد که من مطابق قانون انتخابات وکیل دماوند و توابع هستم (این عریضه بعد از انتخابات آنجا است) و چون سابق هم وکیل بوده ام امیدوارم بحسن ظن خود باقی بوده و محض الله بامن کمک و مساعدت نماید و راپورت شکایاتی هم ضمیمه کرده : این شخص اهل مرانک است و اغلب شکایاتی هم که رسیده است از مرانک و این استدعائی هم که این شخص کرده است این قصایا را تأیید میکنند بنده عرض میکنم چطور میشود حوزه انتخابیه دماوند در تحت تأثیر تهدید و تطمیع بوده باشد در صورتی که از چهار هزار نفر رأی بده اشخاصی بوده اند که هر کدام نسبت بخودشان آراء مهمی داشته اند چنانچه بعد از صدرائی میرزا علی تقی مرانکی ۷۷۴ رأی دارا میباشد بعد از ایشان افتخار الاسلام ۸۸۰ رأی داشته بعد از ایشان حاج محمد تقی بنکدار است که دارای ۱۶۸ رأی است چطور میشود ما بگوئیم انتخاب حوزه دماوند در تحت تهدید ژاندارم بوده در صورتی که ۷۷۴ رأی میرزا علی تقی مرانکی و ۸۸۰ رأی دیگری و فلان مقدار رأی دیگری داشته باین ترتیب هیچ نمیشود تصدیق کرد که انتخابات آنجا در تحت تأثیر تهدید و تطمیع بوده پس معلوم میشود همین اشخاصی که مغلوب شده اند القات کرده و مردم را وادار بشکایات نموده اند دلیل دیگر اینکه هر گاه عدّه اشخاص را که شکایات کردند رویهم بگذاریم عدّه آنها از سیصد نفر تجاوز نمیکند که از اول تا بحال بانجمن وزارت داخله و مجلس تلگرافاً و کتباً شکایات

کرده اند در مقابل قریب دو هزار نفر از اهالی دماوند و توابع صحت انتخابات را تصدیق کرده اند و کمالات رضایت دارند چنانکه بنده در راپورت قبذ کرده ام که دو ورقه رضایت نامه و یکورقه چلوار در مقابل اوراق شکایات بانجمن رسیده که آنورقه چلوار قریب هزار مهر دارد و حاشیه آنرا علمای دماوند و تجار و خوانین و معتمدین بالاتفاق هویت صاحبان امهار را نوشته اند و حکومت هم تصدیق کرده و پس از اینکه علما و خوانین و تجار و معتمدین این قضیه را تصدیق میکنند و شبه هم صحت جریان انتخابات را تصدیق مینمایند بدیهی است در صورتیکه متشکبان حاضر شوند و شکایات خود را ثابت نکنند شبه نمیتواند بشکایات آنها ترتیب اثر بدهد و برای اینکه معلوم بشود شبهه با کمال بی عرضی و قانون خواهی رفتار کرده و نخواست است جزء اکثریتی که آقای حاج شیخ اسدالله اظهار کردند باشد بنده این ورقه چلوار را ارائه میدهم :

«ورقه چلوار طولی و عرضی که دارای خطوط و امهار زیاد بوده ارائه نمودند»

این خواهش را که ملاحظه میفرمائید از صدر تا ذیل متعلق بملء و تجار و خوانین دماوند است . بنده و همچنین شبه نمیتواند باین حرفها در مقابل تصدیقات علماء و خوانین دماوند ترتیب اثر بدهد اما راجع بدوسیه که ایشان اظهار کردند در اداره حکومتی موجود است در شبه نسبت باین قسمت مذاکراتی نشده ولی بنده از خارج اطلاعات شخصی دارم و آن اینست که در حکومت نظامی در زمان کابینه سابق خصوصیات و قضایائی بوده که از آن قضایا بطور کامل اطلاع ندارم ولی بطور خصوصی اطلاع حاصل کرده ام که آن دوسیه هیچ مدرک و سندی ندارد که کسی بدیگری گفته باشد که تو فلان کار را بکن من فلان قدر پول بگو خواهم داد و حاضر هستم تا آخرین مرحله این قضیه را ثابت کنم و زیاده بر این عرضی ندارم رئیس - آقای محمد هاشم میرزا - بنده با قسمت اول مذاکرات حاج شیخ اسدالله مخالفم اگر موقع هست اجازه فرمائید عرض کنم :

رئیس - بفرمائید .

محمد هاشم میرزا - چون در ضمن مذاکرات آقای حاج شیخ اسدالله که بطور تعریض بوده چنین فهمیده شده که اکثریتی در مجلس هست که آن اکثریت در باب نمایندگان زود رای میدهد ولی بنده تا بحال در مجلس نه اکثریت مسلکی دیده ام نه اکثریت انسی که یک جماعت فراکسیون داشته باشند که اکثریت با آنها باشد یا اینکه با هم انس گرفته باشند و اکثریت داشته باشند اگر هم باشد همان جماعتی است که خود حاج شیخ اسدالله مسبوقند که یک عده ما بوسین در مجلس هستند ولی اکثریت ندارند

حاج شیخ اسدالله - گویا حضرت والا شاهزاده محمد هاشم میرزا منکر اکثریت هستند اکثریت مجلس همان است که رای میدهد من نگفتم در خارج مجلس شورای ملی فراکسیون هست که دارای اکثریت است ولی در مجلس شورای ملی البته نسبت به امری که پیش میاید اکثریت مجلس رای خودش را میدهد و آن رای قاطع است و اگر منکر باشند که چنین اکثریتی باشد پس تمام اعتبار

قائدین - بنده موکول کردم بشرط بنده گفتم در آن دوسیه که اطلاع پیدا کرده ام چیزی نیست اگر ایشان مایل باشند آن دوسیه خواسته شود مشروط باشد بر اینکه دوسیه دیگری هم خواسته شود

رئیس - بشرط نمی شود دوسیه خواست . **سردار معظم** - واقعا از این مذاکراتی که

در این قضیه از طرفین می شود بنده خود را مجبور می دانم یک مرتبه دیگر هم اظهار تأسف بکنم زیرا اینجا در پشت تریبون گفته می شود یک صاحب منصب زاندارم می خودش بگرفتن رشوه اقرار کرده است و مطالبه بقیه پول را می کند و آنوقت در مجلس با یک خونسردی مثل اینکه امر عادی است تلقی میشود در صورتی که اول وظیفه مجلس این است که با این شاهزاده محمد هاشم میرزا اما راجع بفرمایشات آقای تدین فقط راجع بفرز آخری که تصدیق فرمودند که در اداره حکومتی هیچ دوسیه هست بنده تقاضا میکنم آن دوسیه خواسته شود مراجعه شود به بنیم از آن دوسیه چه فهمیده میشود اگر همچنانکه آقای تدین فرمودند در آنجا مدرک و سندی نیست و یک چیزی که بخیران انتخابات سکنه وارد کند موجود نباشد شاید بنده در این نظریه و نسبت باین قضیه مساعدت کنم نه نسبت بان انتخابات دماوند و تا آن دوسیه خواسته نشود مطلب واضح نمی شود و حقیقت درک نمی شود شاید از ملاحظه آن حقیقت کشف شده و سبب اجبار ایل از اخذ وجه از مدعی علیه و تأدیبه آن بصاحب منصب زاندارم معین و واضح گردد . **محمد هاشم میرزا** - موضوع اقلیت و اکثریت تقریبا در این موقع معنای ثانوی پیدا کرده و اقلیت یک اصطلاحی است در تمام مجالس مقصود از اکثریت و اقلیت در تمام دنیا اکثریت و اقلیت ثابت است و الا اکثریت آنی که مدرک اینگونه رایها است اکثریت گفته نمی شود و بعلاوه آقای حاج شیخ اسدالله طوری می فرمایند مثل اینکه با تمام افراد در اینخصوص مذاکره کرده باشند و رای همه را به دست آورده باشند و بدانند در این موضوع اکثریت حاصل می شود یا نه ؛ با بنده که در اینخصوص هیچ مذاکره نکرده اند که بدانند در اقلیت هستم یا اکثریت ممکن بود بنده در اکثریت واقع شوم یا در اقلیت یا در امتناع بنابراین عبارتی را که فرمودند ناقص بود . **رئیس** - موضوع اقلیت و اکثریت را بنده می شود حل کرد فعلا موضوع مسئله اقلیت و اکثریت نیست در اصل موضوع جمعی تقاضا نموده اند با ورقه اخذ رای شود ؛ آقای تدین (اجازه نطق)

قائدین - بنده عرض کردم موافق اطلاعات اجمالی و خصوصی که پیدا کرده ام در آن دوسیه که ایشان اظهار کرده اند چنین چیزی موجود نیست و همین مسئله که ایشان اظهار می کنند باعث تعویق رای مجلس نمی تواند بشود ولی اگر بنا شد دوسیه خواسته شود بنده هم تقاضا میکنم که دوسیه دیگری هم خواسته شود **سردار معظم** - بعقیده بنده خوب است هر دو خواسته شود .

حاج شیخ اسدالله - خیر از آقای مغیر تشکر می کنم که تقاضای بنده را پذیرفتند که دوسیه خواسته شود و گمان می کنم قبل از مراجعه بآن دوسیه نمی توان در این موضوع رای گرفت برای این که حالا آقای مغیر قبول کرده اند آن دوسیه خواسته شود خواست آن دوسیه و مراجعه بآن منافی برای حالیه مجلس است .

قائدین - بنده موکول کردم بشرط بنده گفتم در آن دوسیه که اطلاع پیدا کرده ام چیزی نیست اگر ایشان مایل باشند آن دوسیه خواسته شود مشروط باشد بر اینکه دوسیه دیگری هم خواسته شود

که بشعبه میاید مقام استیناف است رسیدگی میکند راپورتی میدهد باید نظر نمایندگان بر راپورت شعبه باشد ما نظر به همین راپورتی که شعبه داده است در صحت انتخاب آقای صدرائی هیچ شبهه نداریم .

آقای حاج شیخ اسدالله میفرمایند از روی علم قیبهی که دارم و بازار جاهائی که بمن اطلاع رسیده است فلان مسئله فلانطور بوده ؛ بنده که مجبور نیستم بعلم غیب ایشان رفتار کنم مانایندگان مطابق راپورتی که در دست داریم باید عمل نمایم یا رد کنیم و یا قبول اطلاعات شخصی باموضوع اکثریت و اقلیت را بیآورند و در صورت ثبوت لااقل بواسطه همان چیزی که خودشان اقرار کرده اورا خارج کنند البته این آدم لیاقت آنسکه صاحب منصب باشد و لیاقت اینکه دارای سردوشی باشد ندارد و باید چنین صاحب منصبی را بیرون انداخت بعلاوه مرحله دوم اینکه در اینجا یک نفر نماینده می گوید یک دوسیه در اداره حکومتی هست و یک مطالبی دارد که مربوط باین انتخابات هست و می گوید این دوسیه را بخواهید که در آن دوسیه مطالبی یافت می شود و دلالتی دارد که ممکن است موجب تردید در این انتخابات باشد این حرف بقدری منطقی است که باید حتما آنرا قبول کرد سومی می گوید دوسیه دیگری هم هست که اگر آن دوسیه اولی را بخواهند بنده هم آنرا خواهم خواست این ترتیب مثل این می ماند که بیسکدیگر نانی قرض داده می شود یعنی اگر شما آن دوسیه را نخواهید من این دوسیه را نخواهم خواست باین ترتیب مجلس نمی تواند کار کند حیثیت مجلس باید فوق حیثیت اشخاص باشد اگر دوسیه هائی است متعلق بهر کس هست باید خواست و رسیدگی کرد و هیچ نباید ملاحظه کرد و نظر نداشت که این دوسیه یکی بر می خورد و باید دوسیه را آورد و ملاحظه کرد ما نباید در مقابل یک رقابتها و یک خصوصیتها و در مقابل حفظ حیثیات شخصی حیثیات - مجلس را از دست بدهیم آقای حاج شیخ اسدالله که می گویند یک دوسیه در اداره حکومتی هست باید خواسته شود آقای تدین هم که می گویند دوسیه دیگر هم هست آنها باید خواسته شود مجلس مکلف است هر دوسیه را بخواهد و اگر در آن دوسیه ها استنادی باشد که با اساس نمایندگی منافات داشته باشد خیلی جای تأسف است .

رئیس - آقای تدین (اجازه نطق)

قائدین - بنده کاملا موافق با این قسمت هستم و عرض میکنم حکایت بان قرض دادن نبود اینکه بنده عرض کردم خواستم مسئله یک باوم دوهوا نشود

آقا سید یعقوب - بنده خیلی متأسف هستم که در هر وقت پشت این تریبون می آیم مجبورم مخالفت کنم ولی خوشبختانه در این موضوع بار راپورت شعبه موافقم امروز پنجشنبه و پنج روز است از عمر مجلس گذشته و اعتبارنامه هائی بمجلس آمده است بنده عرض می کنم بعد از اینکه شعب را تعیین کردند و دوسیه های متعلق بان انتخابات شعبه ها رجوع شد و شعبه ها هم حکم دادند دیگر این صحبتها برای چیست مقام مجلس شورای ملی در حکم دیوان تمیز است وظیفه اش یارده است یا ابرام دیگر بر گشتن و اهاده به معا که استینافی در مجلس معنی ندارد نسبت بان انتخاب مقام ابتدائی همان انجمن نظارت است وقتی

از این اظهار هیچ وحشت ندارم زیرا خودم راینکفر نماینده یک بی آلاش ایرانی میدانم و از طرف ملت ایران هم انتخاب شده ام و در نزد وجدان خودم در کمال افتخار این اظهارات را میکنم که صدای من بشمار دنیا برسد بنده عرض میکنم یک نفر ایرانی هستم و هیچ سابقه بدی هم نسبت بخودم اطلاع ندارم و در نزد وجدان خودم هیچ خجل نیستم اینست که عرض میکنم بنده آلوده بهیچ خیانت و شائبه نیستم و انتخاب من باوجود فشار سر نیزه هائیکه در مقابل بود (و نتوانستند موفق شوند) انجام گرفت و تقاضا میکنم که این فقره کشف شود و اگر دوسیه راجع بمن هست بخواهند و همچنین تقاضا دارم کمیسیون تعیین و رسیدگی بعملیات تمام نمایندگان ملت بشود .

آقای میر سید حسن کاشانی - بنده عرض میکنم که بعد از پنجشنبه و پنجروز تازه شنیده میشود که هنوز یک دوسیه در اداره اباتی طهران باقی ماند و مجلس نیاورده اند و حال آنکه آنچه دوسیه راجع بان انتخابات است وزارت داخله باید در زمان افتتاح مجلس بمجلس بفرستد خوب است بوزارت داخله تذکر داده شود که نسبت بان انتخابات سایر نمایندگان باز اگر دوسیه هست بفرستند که بعدا اسباب معطلی نباشد .

رئیس - آقای سردار معظم پیشنهاد میکنند که اخذ رای در این باب بماند تا آنکه دوسیه ها خواسته شده و ملاحظه خود . **سردار معظم** - در ضمن مذاکراتیکه در مجلس شد سه مطلب پیدا شده است و هر سه مطلب مربوط میشود بمجلس آقای حاج شیخ اسدالله در ضمن نطق خودشان اظهار فرمودند که صاحب منصب زاندارم می خودش باید یک وجهی وعده داده شده و خود او هم معترف است که از اینوجه یک مقداری گرفته و ادعای بقیه آنرا مینماید بنده عرض میکنم آن صاحب منصبی که معترف باخذ رشوه است مجلس شورای ملی باید از این مسئله با تمام وسائل ممکنه جلوگیری کند ولو بهر کس که ممکن است بر بخورد بر بخورد این بود که اول پیشنهاد کردم از طرف هیئت رئیسه بدولت اخطار شود که این صاحب منصب را در تحت معاکمه بیآورند اگر واقعا این شخص رهوه گرفته است لیاقت داشتن افتخار نظامی دولت را ندارد و باید او را خارج نمود اما راجع بدوسیهی که آقای حاج شیخ اسدالله میفرمایند که در اداره حکومتی موجود است بعد از استماع این قضیه بمجلس شورای ملی مکلف است که صبر کند و رای ندهد تا اینکه آن دوسیه خواسته شده و ملاحظه شود شاید یک اسناد مدارکی در آنجا باشد که حاکی از حقاقت و صدق نظریات آقای حاج شیخ اسدالله باشد و بنابراین مجلس شورای ملی نمیتواند رای بدهد ؛ از طرف دیگر برای نماینده دماوند هم فرقی نخواهد کرد که این رای زودتر داده شود یا چند روز دیرتر داده شود که آنوقت نگویند در تحت تأثیر اقلیت و اکثریت بوده بهتر اینست که این رای دیرتر داده شود و از روی صحت باشد بنده جزء اکثریت حزبی و اقلیت حزبی نیستم و از نقطه نظر شخصی خودم هم این حرف را نیزم از نقطه نظر حیثیت مجلس است که مجلس در این مسائل دقت کند . مطلب سومی را که بنده پیشنهاد کردم راجع بفرمایش آقای تدین است چون آقای تدین فرمودند که یک دوسیه دیگری هم هست و یک اشاره هم نمودند که بنده نفهمیم فرمودند

رئیس - آقای سردار معظم سه فقره پیشنهاد کردند قرائت میشود . (آقای آصف المالك شروع بقرائت پیشنهاد مزبور بمضمون ذیل نمودند) بنده پیشنهاد میکنم اول دوسیه راجع بان انتخابات

دماوند . . .

سردار معظم - قدری بلند تر و واضعتر قرائت فرمائید .

(پیشنهاد مزبور بآقای امیر ناصر داده شد و بمضمون ذیل قرائت نمودند) بنده پیشنهاد میکنم ؛ ۱ - دوسیه راجع بان انتخابات دماوند که آقای حاج شیخ اسدالله بآن اشاره کردند خواسته شود . ۲ - دوسیهی که آقای تدین بآن اشاره کردند خواسته شود و دیده شود .

۳ - صاحب منصب زاندارم که نسبت رشوه گیری باو داده شده تحت معاکمه درآمده و پس از ثبوت تقصیر مجازات شود و نتیجه آن بر عرض مجلس برسد . **آقا میرزا علی کازرونی** - خوب است مطالب این پیشنهاد را تفکیک فرمائید . **رئیس** - تفکیک میشود ؛ بنده گمان میکنم در قسمت سوم این پیشنهاد نمیتوان رای گرفت زیرا

هیئت رئیسه بایستی این مطلب را بدولت اعلام نماید و اگر اقدام و محاکمه نکردند آنوقت آقایان حق سوال و استیضاح دارند.

سر هارم عظیم - بنده هم در سمت سوم همین نظریه را دارم که بایستی از طرف هیئت رئیسه بدولت اعلام شود ولی قسمت اول و دوم منوط بر ای مجلس است.

تدین - اجازه میفرمائید. رئیس - بفرمائید. آملین - بنده گمان میکنم که آقای حاج شیخ اسدالله کاملاً مسبق نیستند این شخص که بعقیده ایشان رشوه گرفته زندانم نبوده بلکه صاحب منصب فزاق بوده است.

رئیس - آقایان رأی میدهند دوسیه راجع بانتخابات دماوند از اداره حکومتی خواسته شود؟ آقا سید یعقوب - دوسیهها متجداً با هم باید خواسته شود. رئیس - این دوسیه مربوط بآن یکی نیست؛ رأی میگیریم آقایانیکه تصویب میفرمایند دوسیه راجع بانتخابات دماوند خواسته شود قیام فرمایند - (اکثر قیام نمودند) - تصویب شد؛ راجع بقسمت دوم پیشنهاد یعنی راجع بخواستن دوسیه که آقای تدین بآن اشاره فرمودند مخالفی هست؟

آقا میرزا علی کازرونی - گمان میکنم که اگر آقایان در این باب رأی بدهند مستلزم این خواهد بود که بقهترا برگشته و هر چه را که تصویب نموده ایم استیفاء بدهیم و این مسئله مخالف قانون است.

رئیس - در صورتیکه خود آقای حاج شیخ اسدالله تقاضا میکنند که این دوسیه خواسته شود البته اشکالی نخواهد بود.

آقا میرزا علی کازرونی - در اینصورت خوب است کمیسیون تشکیل گردد که هر کس راجع بهر نماینده اطلاعاتی داشته باشد در آن کمیسیون اظهار نماید.

رئیس - گمان میکنم چند دقیقه تنفس داده شود بهتر است (بعضی اظهار نمودند اول رأی گرفته شود)

رئیس - پس اول رأی میگیریم که در این خصوص حالا باید رأی گرفت یا بعد؟

آقایانی که تصویب میکنند حالا باید در این باب رأی گرفت قیام نمایند - (اکثر قیام نمودند) تصویب شد؛ رأی میگیریم بقسمت دوم پیشنهاد یعنی راجع به دوسیه که آقای تدین اقرار نمودند نسبت بآقای حاج شیخ اسدالله در عدلیه موجود است آقایانیکه تصویب می کنند آن دوسیه از وزارت عدلیه خواسته شود قیام فرمایند (اغلب قیام کردند) - تصویب شد؛ راجع با آقای نظام الدوله موضوع بحث است کدام یک از آقایان مخالف بودند؟

محمد هاشم میرزا - بنده مخالف بودم رئیس - بفرمائید

محمد هاشم میرزا - مبنای مخالفت بنده با آقای نظام الدوله دو قسمت است قسمتی راجع به جریان انتخابات است که موافق دوسیه معلوم میشود در موقعیکه انجمن مرکزی محل برای اصناف شکایات حاضر شده اند و همچنین در موقع افتتاح

مجلس و در موقعیکه بایستی اهالی شکایات خورزا برض مجلس برسانند ایشان در آنجا حاکم بوده اند اگر چه قانون انتخابات چنین چیزی را پیش بینی نمی نماید ولی بنده تصور میکنم قسمتی از قانون که حکام را از انتخاب شدن محروم مینماید مقصود عدم اعمال نفوذ است در اینموقع یعنی در موقع شکایات هم بعقیده بنده همان قاعده مجری است و نباید منتخب آنمحل حکومت داشته باشد قسمت دوم راجع بصلاحت ایشان است و اینمستله را چندین مرتبه عرض کرده ام و باز میگویم درموقع کابینه غاصب سابق هر کس باید بقدر خود درضدیت با مقررات آنحکومت مقاومت کرده باشد و ایشان در موقع کابینه غاصب حاکم مازندران بوده اند و تلگرافاتی از ایشان رسیده که قسمتی از آنها نیز با مضاه خود ایشان است و یک قسمتی از آن تلگراف را عیناً میخوانم:

(تلگرافی قرائت نمودند که مفاد آن این بود) که پس از وصول تلگراف مبارک اهالی را دعوت نموده وعده کثیری از اعیان و تجار و سایر طبقات اهالی در مسجد حاضر شده و شرح مسبوطی از اقتدارات دولت با اهالی خاطر نشان نموده و بالاخره اهالی را بر ابرام دولت امیدوار و مستظهر نموده و اهالی با کمال فرح و شادی متفرق شدند از این تلگراف معلوم میشود که اولاً اهالی کمال ضدیت را را با حکومت غاصب آن زمان نموده و نانیگ شدیدی بر علیه عملیات آن حکومت برای تغیر نمایندگان محترم وعده از علمای اعلام اعتراض نموده اند و بالاخره آسایش عمومی را خواستار شده اند پس از چندی حکومت تلگرافی بر رئیس السوزرا و وزیر داخله مینماید که معتصر آن این است که من در اجرای اوامر دولت و اسکات اهالی سعی خواهم نمود - (چنانکه اهالی را ساکت نمودند) بنا بر این با سابقه های درخشان آقای نظام الدوله و خدماتیکه در یک دوره و کالت نموده اند هیچ انتظار نمریت و بنظر بنده نیز بعید مینماید که ایشان اولاً احساسات اهالی مازندران را در آنموقع خاموش نموده و نگذارند آن احساسات بگوش اهالی ایران خصوصاً اهالی طهران که در آنموقع در تحت فشار بودند برسد و بدانند که این عملیات را هیچ ایرانی تصدیق نمینماید و ثانیاً نسبت بحکومت غاصب آن زمان مخالفت نمایند لهذا خیلی مایلیم در این خصوص تحقیقاتی بشود که اگر حقیقه ایشان مداخله در این عملیات نداشته اند آقایان نمایندگان که بافتخار همکاری ایشان مدتی باید باهم کار کنند بسابقه درخشان ایشان معلّمین باشند و اگر خدای نخواست برض اهالی بدبخت که با آمال ملی موافقت کرده اند ضدیت نموده باشند و آنها را خاموش کرده باشند خاموش کردن آنها البته برضد حکومت ملی بوده و موافق قانون انتخابات محروم از حق انتخاب شدن میباشد در این خصوص پیشنهاد هم نموده ام و بعد از اینکه آقای مخبر توضیح خودشان را دادند تقدیم خواهم نمود

آقا سید یعقوب - اجازه میفرمائید رئیس - بفرمائید آقا سید یعقوب - خواستم حضرت تعالی را مسبق نمایم که در آنروز بنده هم جزو مخالفین ملی نموده اند البته بصلاحت نمایندگان را ندارند

بودم و گمان میکنم درصورت مجلس هم مخالفت بنده قید شده باشد (در این وقت برحسب دستور بنامش در خارج شروع بانتخاب اعضاء کمیسیون تحقیق انتخابات بشود) رئیس - آقا میرزا علی کازرونی و آقای سدیدالملک باید برای انتخاب اعضاء کمیسیون تحقیق انتخابات و سایر کمیسیونها بیرون تشریف ببرند و آقایان هم يك يك میروند و رأی میدهند

آقا شیخ محمد جواد - اعتراض حضرت والا منتسم بقسمت بود یکی راجع بجریان انتخابات و دیگری راجع بصلاحت شخص منتخب اما راجع به جریان انتخاب که فرمودند قانون بمتشکیک حق داده است که در موقع افتتاح مجلس شورایی تا یکماه شکایات خودشان را تقدیم دارند و در اینموقع آقای نظام الدوله حاکم محل بوده اند و لذا حکومت ایشان مانع از شکایات بوده بنده این مسئله را تصدیق نمی نمایم برای اینکه مجلس در دوم سرطان مفتوح شده و ایشان قبل از سرطان استعفا داده اند و در اول سرطان استعفا ایشان قبول و در اوائل سرطان ایشان از مازندران حرکت نموده اند و در واسط سرطان در طهران بوده اند بنا بر این در اینمست یگماهی که قانون حق شکایت به متشککبان داده ایشان در آنجا حاکم نبوده اند و مازندران در تحت نفوذ ایشان نبوده است و در اینمست هم هیچ شکایتی بشعبه و غیره نرسیده؛ اما قسمتی که راجع بصلاحت ایشان است با اینکه در شعبه راجع بانصبط مذاکراتی نشده تا بنده از رأی شعبه دفاع نمایم معهما شخصاً بانظریه حضرت والا موافق نیستم و چون معتمد که اوقات مجلس را باین نوع مسائل نباید معطل نمود لذا منتظرم آقای محمد هاشم میرزا پیشنهاد خود را بفرمایند اگر راجع باین زمینه بود بنده هم تلگرافاتی در مقابل تلگرافات ایشان در دست دارم که بعد عرض خواهم نمود

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا پیشنهاد میفرمایند بنده هم تلگرافاتی از آقایان را در دست دارم که بعد عرض خواهم نمود

محمد هاشم میرزا - قسمتی که آقای مخبر راجع بحرصت ایشان فرمودند بنده هیچ اطلاعی نداشتم حالا که فرمودند قانع شدم؛ اما راجع باینکه فرمودند این قبیل مذاکرات نبایستی در مجلس بشود بنده عرض میکنم که این مسئله یکی از مهمترین مذاکراتی است که در مجلس باید بشود زیرا نمایندگانیکه مدت دو سال باید با یکدیگر کار کنند و بارهای سنگین مملکت را بدوش بگیرند بایستی یکدیگر اعتماد و اطمنان داشته باشند این بود که بنده پیشنهاد کردم که آن کمیسیون تشکیل شود و آن دوسیه را از وزارت داخله بخواهند و تلگرافات را بخوانند اگر تصدیق کردند که ایشان سابقه درخشانی دارند بنده هم با کمال افتخار قبول میکنم و اگر تصدیق کردند که اقدام برضد حکومت ملی نموده اند البته بصلاحت نمایندگان را ندارند

آقا شیخ محمد جواد - بنده پیشنهاد حضرت والا را قبول میکنم رئیس - مجلس باید قبول کند چون راجع به تشکیل کمیسیون است

آقا شیخ محمد جواد - چون موکول کردند شعبه یا کمیسیون این بود که عرض کردم اگر راجع بشعبه است بنده قبول میکنم

رئیس - چون عده کافی نیست ده دقیقه تنفس است

(در این موقع آقایان نمایندگان برای تنفس از مجلس خارج و پس از بیست دقیقه مجدداً مجلس منعقد گردید)

رئیس - باید رأی بگیریم پیشنهاد آقای محمد هاشم میرزا که کمیسیون یا بقره یا بانتخاب معین شود و بآندوسیه که در وزارت داخله موجود و راجع بآقای نظام الدوله که حاوی بعضی نوشتجات است مراجعه شود بعد راپورت بمجلس اعاده شود

نظام الدوله - خیلی تشکر میکنم از اینکه مخالف من شاهزاده محمد هاشم میرزا هستند و مخالفت ایشان از هیچ نقطه نظری نبوده جز اینکه سوءتفاهمی از برای ایشان حاصل شده و میخواهند رفع شود بنده هم خیلی خوشحالم و مصدم که در این قضایا بناید سهل انگاری شود و هر چه تحقیق شود البته بهتر است ولی همبقتدرناچارم که این مسئله را در مجلس عرض کنم که همیشه بنده همراه و موافق با عموم بوده ام و بملت خود مشغول خدمت بوده ام ولی باید تصدیق فرمایند که يك موانع سرحدی و محدوداتی موجود که نمی توانسته ام با يك جوان بی مبالاتی نسبت بسیاست قدم بردارم و رویهمرفته بهیچوجه ممکن نبود که با پیش آمدهای گذشته بتوانم مخالفت کنم ولی روح ملیت بنده طوری بوده است که هیچ وقت با این قبیل اوضاع مساعدت نکردم

رئیس - پیشنهاد آقای محمد هاشم میرزا این است که این کمیسیون بقره معین شود آقایانی که تصدیق می کنند این کمیسیون بقره معین شود قیام فرمایند (اغلب قیام نمودند) تصویب شد کمیسیونها یکیکه در خارج باید انتخاب شود کمیسیون تحقیق انتخابات آذربایجان را که انتخاب میکنند که کمیسیون دیگر را هم خوب است امروز انتخاب بفرمایند پنج کمیسیون دیگر بماند برای روز دیگر کمیسیون خارجه شش نفر و کمیسیون داخله ۱۲ نفر ولی از آقایان خواهش می کنم يك يك تشریف ببرند بیرون و همه یکدفعه نروند چون عده کافی نیست آقای محمد هاشم میرزا (اجازه نطق)

محمد هاشم میرزا - عرض می کنم چون عده و کلاه کم هستند دوازده نفر برای کمیسیون داخله زیاد است و بنا بر این عده سایر کمیسیونها نخواهد رسید

رئیس التجار - انتخاب این کمیسیونها جمعی خواهد بود

رئیس - بلی جمعی است؛ بیرون که تشریف بردند دو طرف است یکی راجع بکمیسیون داخله است و دیگری راجع بکمیسیون خارجه

آقای تدین راجع بعده اعضاء کمیسیون ها فرمایشی دارید

تدین - خیر راجع بانتخاب کمیسیون عرض می کنم همانطور که فرمودید انتخاب کمیسیونهای مجلس با کثرت خواهد بود بنده عرض می کنم که اگر اجازه بفرمایند موکول کنیم بجلسه بعد که همه آقایان نمایندگان در یکجا جمع شده تبادل آراء نموده یکدفعه با کثرت انتخاب نمایند که دیگر دچار زحمت نشویم

رئیس - همین اعلاظ بود که بنده یک هفته قبل اعلام کردم که تا امروز تبادل نظر شده باشد چون ایام عاشورا در پیش است فقط جلسه که داریم روز سه شنبه است و بعد تعطیل خواهد شد تا سیزدهم ماه و دیگر جلسه نخواهد بود که کمیسیونها را تعیین نمایند خوب است هر تأکید که دارید بفرمایند که روز سه شنبه ده کمیسیون تماماً انتخاب شوند آقای حاج شیخ اسدالله (اجازه)

آقا شیخ اسدالله - همین رامیخواستم عرض کنم که فرمودید

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا - بنده عرضم راجع بعده اعضاء کمیسیونها بود اگر موقعش نگذشته عرض می کنم ۱۲ نفر زیاد است و اگر موقعش گذشته است که هیچ

آقا میرزا هاشم آشتیانی - در ماده ۱۵ نظامنامه داخلی اینطور مینویسد که مجلس شورایی در هر ششماه مقارن تجدید انتخاب هیئت رئیسه هفت کمیسیون از مابین نمایندگان انتخاب می نماید و از برای موقع انتخابات ثانی که چهاردهم میزان است چندان وقتی باقی نیست اگر حالاً انتخاب شود در چهاردهم میزان باید انتخاب کمیسیونها تجدید شود

رئیس - بلی اینطور است این مسئله تمام است کمیسیونها سه شنبه معین می شوند راجع بشعبات باید رأی آقایان معین شود که تکلیف شعبات معلوم باشد آقای محمد هاشم میرزا (اجازه نطق)

محمد هاشم میرزا - اینکه آنروز بنده راجع بشعبات عرض کردم راجع بنظامنامه داخلی است که ماده ۱۲ و ماده ۱۷ ظاهرش این است که شعبات سه ماه بسهماء معین شود زمانیکه شعبها تعیین شده گمان می کنم سوم سرطان بوده و باید دوم سوم میزان تجدید شود از چه نقطه نظر است که که اینطور تفسیر میشود خوب است دلیلش را بفرمایند تا بنده متقاعد شوم

رئیس - بلی اینطور است این مسئله تمام است کمیسیونها سه شنبه معین می شوند راجع بشعبات باید رأی آقایان معین شود که تکلیف شعبات معلوم باشد آقای محمد هاشم میرزا (اجازه نطق)

محمد هاشم میرزا - بنده عرض میکنم آن انتخاباتیکه میفرمایند ۳ کمیسیون است که باید در شعب انتخاب شود و آن جهتی که آقای رفعت الدوله فرمودند جهت انسی است که در شعب موجود است این جهت بین تمام آقایان نمایندگان موجود است چه این شعب باقی باشد چه هیئتهای دیگر برای شعب جدید تعیین شوند همان نظریه خواهد بود و ابداً این جهت فوت نخواهد شد

رئیس - آقای منتصر الملک (اجازه نطق)

منتصر الملک - با عرضی که آقای آقا سید فاضل کردند موافقم

رئیس - پس رأی میگیریم که شعبات حالا تجدید شود بنا دوم میزان اگر نباشد حالا تجدید نشود در رأس سه ماه تجدید خواهد شد آقایانیکه تصویب می کنند حالا تجدید شود قیام فرمایند (عده قلیلی قیام نمودند) - تصویب نشد؛ نطق آقای حاج آقا میماند برای جلسه بعد

تدین - بنده می خواهم توضیحی راجع بدوسیه که آقای حاج شیخ اسدالله گفتند در اداره حکومتی

این ترتیب را بخلاف نظامنامه تصور میکنم موافق ماده ۱۲ نظامنامه که میگوید شعبی که بر طبق ماده ۳ تشکیل یافته هر ۳ ماه سه ماهه بطور قرعه تجدید میشود و موافق ماده فندهم که میگوید در رأس هر سه ماه در موقع تجدید شعبات يك کمیسیون شش نفری مرسوم بکمیسیون عراض و مرضی و يك کمیسیون دیگر مرکب از شش نفر با ۱۲ نفر مرسوم بکمیسیون مبتکرات معین میشوند این است که عرض میکنم اگر دلیلی هست که باید از این مواد نظامنامه صرف نظر نمود بفرمایند تا متقاعد شوم و الا بنده مخالفتی در تعیین شعبات ندارم فقط مقصودم یاد آوری مفاد نظامنامه بود

سلطان العلام - بنده تصور میکنم که نه چهاردهم میزان رسیده و نه ۳ ماهه مقضی شده پس تجدید شعبات از چه نقطه نظر است

آقا سید فاضل - بنده با تجدید شعبات موافقم خصوصاً با دو نظریه که آقای رئیس در جلسه قبل فرمودند یکی اینکه شعب فعلی در دوره هیئت رئیسه موقتی معین شده اند و معلوم است شعباتی با کمیسیونهای که مراجعه به بعضی قوانونی میکنند باید در هیئت رئیسه دائمی انتخاب شوند یکی هم چون چند نفر از نمایندگان که در این شعب عضویت داشته اند رذ شده و در واقع طوری شده است که شعب آن تسلیفات را ندارد و باینجه گمان میکنم اگر تجدید بشود بانظام نامه هم مخالفت بالصراحه نداشته باشد بالاخره با تجدید شعب موافقم

رفعت الدوله - بنده برخلاف فرمایش آقای سید فاضل مخالف با تجدید شعبات هستم برای اینکه هنوز يك انتخاباتی در شعبات هست شعبها با آن انتخابات آشنا شده اند و باید به آنها رسیدگی کنند بنا بر این اگر صلاح میدانند چهاردهم میزان معین کنند

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه نطق)

محمد هاشم میرزا - بنده با فرمایش آقای رفعت الدوله موافقم

آقا سید فاضل - بنده عرض میکنم آن انتخاباتیکه میفرمایند ۳ کمیسیون است که باید در شعب انتخاب شود و آن جهتی که آقای رفعت الدوله فرمودند جهت انسی است که در شعب موجود است این جهت بین تمام آقایان نمایندگان موجود است چه این شعب باقی باشد چه هیئتهای دیگر برای شعب جدید تعیین شوند همان نظریه خواهد بود و ابداً این جهت فوت نخواهد شد

رئیس - آقای منتصر الملک (اجازه نطق)

منتصر الملک - با عرضی که آقای آقا سید فاضل کردند موافقم

رئیس - پس رأی میگیریم که شعبات حالا تجدید نشود در رأس سه ماه تجدید خواهد شد آقایانیکه تصویب می کنند حالا تجدید شود قیام فرمایند (عده قلیلی قیام نمودند) - تصویب نشد؛ نطق آقای حاج آقا میماند برای جلسه بعد

تدین - بنده می خواهم توضیحی راجع بدوسیه که آقای حاج شیخ اسدالله گفتند در اداره حکومتی

طهران موجود است بدهم بنده يك چیزی عرض کردم شاید عبارت نامرسا بوده و بطور دیگر مفهوم شده این است که مجدداً عرض می کنم آن شخص که داخل این جریانات بوده و آقای حاج شیخ اسدالله اظهار فرمودند رشوه گرفته بنده عرض میکنم آن شخص قزاق بوده نه ژاندارم و بنده نسبت رشوه گرفتن به ژاندارم و به قزاق هیچیک نداده ام .

حاج آقا - همانطور که فرمودند بنده يك قسمت از هرايضم باقیمانده که راجع بمعارف و سیاست خارجه است در جلسه دیگر عرض میکنم ولی در این آخر جلسه ناچارم مطلبی را عرض کنم چون يك سوء تفاهمی شده و مردم تصور می کنند هرايض و اظهارات بنده اسباب تعویق کارهای مجلس شده و مجلس شورای ملی کارهائی دارد که معوق مانده و حال آنکه باید همه اینمطلب را بدانند که باید در دستور مجلس شورای ملی پر گرام دولت و بعضی قوانین وارد شود و مجلس بقوانین رسیدگی کند و باید یک قسمت بزرگی از قوانین و مطالب از طرف هیئت دولت پیشنهاد شود تا بحال از این قبیل در دستور مجلس چیزی نبوده که در این ایام بنده مسبب تعویق آن شده باشم و اگر هم يك مطالبی بوده قبل از هرايض بنده بانجام رسیده **رئیس** - نطق جنابعالی خودش جزء دستور است جلسه بعد روز ۳ شنبه سوم محرم و دستور آن رسیدگی باعتبار نامه آقایان سدیدالملک : شیخ العرافین زاده : آقا میرزا محمد نجات : انتخاب بقیه کمیسیونها - بقیه نطق حاج آقا : مخالفی هست در اینباب : آقای حاج شیخ اسدالله راجع بدستور مخالفید ؟

حاج شیخ اسدالله - راجع بیکقسمت از فرمایشات آقای حاج آقا . . .

رئیس - پس راجع بدستور فرمایشی ندارید ؟ **حاج شیخ اسدالله** - خیر

رئیس - آقای آقا سید یعقوب راجع بدستور اجازه خواسته آید ؟

آقا سید یعقوب - راجع بسوء تفاهمی که از نطق آقای سردار معظم و آقا سیدفاضل در جلسه قبل بنده میخواستم توضیحی عرض کنم.

رئیس - بماند بمجلس بعد : آقای جلیل الملک (اجازه نطق)

جلیل الملک - راجع بدستور نیست .

رئیس - آقای مستشار السلطنه راجع بدستور بود ؟

مستشار السلطنه - می خواستم عرض کنم راجع بستیوالیکه تقدیم مقام ریاست کردم در خصوص تعذبات و بعضی جریاناتیکه در وزارت مالیه است .

رئیس - اینهم راجع بدستور نبود ، پس راجع بدستور مخالفی نیست ؟ (گفته شد خیر) - آقا سید یعقوب (اجازه نطق)

آقا سید یعقوب - عرض بنده این بود که

آقای آقا سید فاضل نسبت بمديرهای وزارت مالیه که استعفا داده بودند سئوالی کرده بودند در واقع مجبور شدند از مجلس تقاضا کنند که در اینخصوص رسیدگی شود آقای سردار معظم هم شرحی جواب فرمودند بنده در اینباب شرحیکه عرض کردم و گمان می کنم سوء تفاهم شده باشد البته اشخاصی هستند که مقامشان منزله است چون هر کس که خدمت کرده باشد یا نکرده باشد دوسیه اش در وزارتخانه هست پس

اگر يك کلام بنده عرض کرده باشم که وافی بمعنی نباشد نباید موجب سوء تفاهم شود البته مدیرهای وزارت مالیه اگر خدمت نکرده باشند دوسیه آنها در وزارت مالیه هست و اگر هم خدمت کرده باشند خدمتشان در دوسیه هست یکی از بزرگان مجلس فرمودند باید مراجعه بدوسیه اعمالشان بشود بنده هم میگویم بهترین روز برای حکومت ملی همان روزی است که باعمال هر کس رسیدگی شود و بنده از تمام مدیرهای وزارتخانهها تقاضا می کنم که دوسیه اعمال خود را ارائه بدهند :

مجلس شورای ملی یک نفر مباشر داشته است مثل آقای ارباب کیخسرو که اعمالش را تمام بیان کرد خوب است مدیران وزارتخانه هم دوسیه های اعمال خودشان را بوزیر خودشان بدهند و آن وزیر هم بمجلس شورای ملی بدهد و هر کدام بملت بگویند این است خدمات من معلوم است آنوقت البته در نزد ملت مقامات عالیا پیدا میکنند : سوء تفاهم نشود اگر کسی مبراء است هرايض بنده شامل او نمیشود .

رئیس - اما توضیح جنابعالی خیلی دراز بود : آقای جلیل الملک (اجازه نطق)

جلیل الملک - بنده هم راجع بمذاکرات پریروز آقای آقا سید یعقوب می خواستم عرض کنم چون موقع بلند شدن از مجلس بوده درست مفهوم نشده کلمه را که فرمودند سارق بوده یا چیز دیگر ولی در خارج شنیدم که ایشان فرموده بودند (سارق) بنده میخواستم عرض کنم چه از نقطه نظر اداری و چه از نقطه نظر احساسات نمایندگان این حرفها در مجلس خارج از نزاکت است زیرا در مجلس کدیک مقام رسمی است صحبت که در آن میشود اگر خارج از نزاکت باشد اسباب یأس یکمده خادمین و موجب تجری خائنین میشود همانطور که آقای حاج آقا در خاتمه نطق خودشان بیان فرمودند باید از روی دوسیه ها اعمال هر کس را حکمیت کرد کارهای ادارات هم همین طور است چون خودم اداری هستم و میدانم البته اشخاصی که باید در ادارات خدمت بکنند همیشه برای وزراء و کابینه کمک باشند فقط وزارت مالیه را عرض نمیکنم بلکه هر اداره و وزارتخانه را عرض میکنم این فرمایشاتیکه بطور عمومی گفته میشود اسباب یأس میشود و موجب تجری خائنین میشود و تمام خدمتگزاران از میان رفته و یکمده خائن روی کار خواهند آمد و بنده متحیرم آنوقت کی خدمت خواهد کرد البته این مسائل باید معاکه شده تا خادمین و خائنین ظاهر شود .

رئیس - آقای مستشار السلطنه . (اجازه نطق)

مستشار السلطنه - عرض کردم طریق ورود باین مذاکرات همان است که قانون تعیین کرده بموجب ماده ۵۴ و ۵۵ و ۵۶ قانون باید راجع به تعطیل وزارت مالیه از وزیر مالیه سئوال شود .

رئیس - تقاضا دارید وزیر مالیه احضار شود ولی هنوز هیئت وزراء معرفی نشده اند .

مستشار السلطنه - سئوال بنده همان است که تقدیم کرده ام بطور ممکن است

رئیس - میماند برای بعد از معرفی هیئت وزراء : آقای آقا سید فاضل (اجازه نطق)

آقا سید فاضل - بنده خواستم عرض کنم

که سوء تفاهمات در حدود فرمایشات آقای آقا سید یعقوب بود آن روز بنده نخواستم فرمایشات ایشان را بجد بگیرم و الا مطالب بنده و آقای سردار معظم در يك زمینه بسیار روشن بود بنده عرض کردم وزارت مالیه تا بحال تعطیل و گرو است خوب است بهیئت دولت تذکر بدهند آقای سردار معظم فرمودند در این قبیل مواقع نمیتوان بهیئت دولت تذکر داد تذکراتیکه سابق داده شده در موقع نقض قوانینی مثل معاهده چین بود در این قبیل مواقع باید تذکر داد در موقع تعطیل مالیه بالاخره بنده عرض میکنم که هرايض بنده و سردار معظم در يك زمینه روشن بوده و هیچ سوء تفاهمی نشده و هیچکس را هیچ تهمت نمی شود زد مگر بعد از معاکه و اگر سوء تفاهمی شده است فقط راجع بمذاکرات آقای آقا سید یعقوب بوده است .

(مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

صورت مشروح مجلس ليله چهارشنبه چهارم محرم ۱۳۴۰ مطابق یازدهم سنبله ۱۳۰۰ مجلس مقارن مغرب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک تشکیل گردید .

صورت مجلس شنبه بیست و نهم ذیحجه یازدهم سنبله را آقای آصف الممالک قرائت نمودند

رئیس - نسبت بغوریت مجلس اعتراضی هست یا نه

آقا میرزا علی کازرونی - در خصوص آوردن دوسیه راجع با آقای حاج شیخ اسدالله علیه بنده تقاضا کردم چون این قضیه راجع بانتخاباتی که از طرف مجلس شورای ملی تصویب شده بمنزله استیفاف است و شاید دیگران هم راجع بانتخابات چیزهای دیگر و اعتراضاتی داشته باشند در صورت مجلس ذکر شده است .

رئیس - چند دفعه عرض کرده ام اگر بنا باشد تمام مطالب را بنویسند صورت مشروح مجلس خواهد بود این صورت خلاصه است و صورت مشروح علیحده نوشته میشود اگر مراجعه بفرمائید اظهار جنابعالی در صورت مشروح است غیر از این دیگر اعتراضی نیست

قاری - اجازه میفرمائید

رئیس - بفرمائید

قاری - در آن توضیحی که بنده دادم يك کلمه فراموش شده که بنده لازم میدانم قید شود

بنده عرض کردم نسبت رشوه نه قزاق میدهم نه به ژاندارم .

رئیس - اضافه میشود دیگر کسی اظهاری دارد (گفته شد خیر) صورت مجلس با این اصلاح تصویب گردید دستور رسیدگی با اعتبارنامه های آقایان سدیدالملک شیخ العرافین زاده - نجات - انتخاب کمیسیونها در خارج - بقیه نطق آقای حاج آقا ولی هیچیک از راپورت هائی که راجع باین اعتبارنامه ها باید برسد هنوز به هیئت رئیسه داده نشده پس دستور امشب انتخاب کمیسیونها خواهد بود و بقیه نطق آقای حاج آقا در صورتی که تشریف داشته باشند (حاضر نبودند)

ولی قبلا چند فقره مطالب هست که باید بعرض آقایان برسانم و الا راجع بکمیسیون تعقیق انتخابات آذربایجان در انتخابات ثانوی باز عده کافی معین نشده است فقط سه نفر از آقایان اکثریت پیدا کرده اند که عبارت است از آقایان سلیمان میرزا و آقای رکن الملک و آقای بیان الدوله با یک نفر سابق میشود